

Bakgrund
Projektbeskrivning
Syfte
Vision
Mål
Nätverk
Finansiering

Bakgrund

Martin Widmark, bästsäljande barn- och ungdomsförfattare, mellanstadielärare och initiativtagare till projektet En läsande klass, har i egenskap av författare gjort närmare 1000 klassrumsbesök. Han har slagits av den stora skillnaden mellan klasser som jobbar aktivt med läsning och de som inte gör det. I de läsande klasserna, där läraren avsätter tid till läsning och jobbar aktivt med läsförståelse, råder en annan stämning. Barnen vågar ställa frågor, drar egna slutsatser av svaren, kommer med följdfrågor, de lyssnar på varandra och är toleranta. Konsekvensen är bättre resultat i samtliga ämnen än i de klasser där läsningen inte prioriteras.

I den av regeringen tillsatta litteraturutredningen konstateras att Sverige på ett decennium gått från världsledande till världsmedioker vad gäller läsförståelse. Vid tillkännagivandet av 2012 års PISA-undersökning den 3 december 2013 konstaterades att Sverige nu ligger under snittet. Sverige hade den sämsta resultatutvecklingen av samtliga OECD-länder. Läget är akut. Analyser visar att det är samma elever som går ut nian utan fullständiga betyg som hade svag läsförståelse redan i fjärde klass, och antalet unga vuxna utan fullständig grundskoleutbildning ökar stadigt. En enormt stor del av befolkningen är på väg mot permanent utanförskap utan möjligheter att ta del av den demokratiska processen, med katastrofala följder för vårt samhälle som konsekvens.

Varför har denna försämring skett?

Det är komplex fråga att svara på, men i litteraturutredningen pekar man på individualiseringen som skett i skolundervisningen, särskilt vad gäller läsningen, som en av orsakerna;

En förändring som ofta påpekas i den svenska skolan är att undervisningen har individualiserats. Med det avses att en viss del av ansvaret har flyttats från läraren till eleven genom att ökat fokus i undervisningen lagts på självständigt arbete i olika former. Detta är en utveckling som enligt Skolverket är särskilt tydlig när det gäller läsning. I en kunskapsöversikt från Skolverket påpekas att undersökningar visar att "ansvaret för elevernas lärande i stor utsträckning delegerats till eleverna själva i olika former av eget arbete, till föräldrarna i lästräningen, till bibliotekarierna i valet av skönlitteratur". I Skolverkets analys av PISA-undersökningen beskrivs också individualiseringen som en förklaring till de sjunkande resultaten. (Litt. utredningen s.62)

På lågstadiet lär sig barnen att läsa, det vill säga att koda av bokstäver. Men när sedan denna komplicerade tekniska färdighet ska automatiseras, och eleven därefter ska uppnå god läsförståelse, upplever många lärare att de måste prioritera bort arbetet med läsförståelseträning för att hinna med allt det andra som måste göras i det dagliga skolarbetet. Väldigt förenklat kan man säga att skolan framgångsrikt lär ut två steg av de fyra steg som läsinlärning består av; avkodning (ABC) och automatisering (Läskondis).

Illustration av Helena Willis

Den så viktiga läsförståelsen, som är en förutsättning för det fjärde och sista steget läslust, ägnas ofta inte den tid den skulle behöva. Den forskning som finns på området, och som ligger till grund för de lässtrategier som faktiskt förespråkas i läroplanen, når inte ut i tillräcklig utsträckning till lärarna. Därför skickas det hem lässcheman från skolan med uppmaningar till hemmen att läsa med sina barn. Många hem å sin sida hyser förhoppningen att läsningen sker i skolan. Mellan dessa stolar faller alltså läsningen för många barn i vårt land – de uppnår inte den goda läsförståelse som är så viktig både för skolresultat i alla ämnen samt för att kunna delta i ett demokratiskt samhälle.

En annan iakttagelse Skolverket gör är att ansvaret för läsinlärning ofta överlåts till eleverna och till föräldrarna. Särskilt under de tidigare skolåren är ansvaret för elevernas lärande lagt på föräldrarna. Detta innebär att hemmiljön får stort genomslag i elevernas resultat. (Litt. utredningen s. 88)

Detta går emot det kompensatoriska uppdraget, dvs. att elevknutna bakgrundsfaktorer i så stor utsträckning som möjligt ska kompenseras av skolan.

Mot bakgrund av detta kan man konstatera att läsningen, arbetet med läsförståelse, måste tillbaka till skolan. Litteraturutredningen konstaterar dock att *inte sällan saknas utbildning och kompetensutveckling för lärarna såväl gällande aktuell barn- och ungdomslitteratur som litteraturdidaktiska förhållningssätt. (Litt. utredningen s. 87)*

Forskning inom området finns, men når i för liten utsträckning ut till lärarna. Lärarna saknar ofta nödvändig kunskap och verktyg för att framgångsrikt arbeta med läsförståelse.

Projektbeskrivning

Idag vet vi att för att uppnå automatisering och läsförståelse krävs koncentration, lust, tid, lässtrategier och bra böcker. Men det räcker inte att "bara" läsa. Projektet vill också, utifrån den forskning som finns, tillhandahålla enkla verktyg att direkt applicera i undervisningen. Görs detta konsekvent uppnås automatisering, god läsförståelse och förbättrade resultat i samtliga ämnen.

Kärnan i projektet En läsande klass är boken *En läsande klass – att undervisa i läsförståelse* som gavs ut av projektet och kostnadsfritt distribuerades till samtliga låg- och mellanstadieskolor i landet på Världsbokdagen den 23 april 2014. Det är en praktisk och tillämpbar studiehandledning för arbete med läsförståelse, skriven av ett antal pedagoger som själva jobbar framgångsrikt med läsförståelsestrategier. Boken gör den forskning som finns inom området lättillgänglig och direkt applicerbar i undervisningen för lärarna.

Till studiehandledningen har hundratals författare och illustratörer utan ersättning tillgängliggjort texter som utgör övningstexter. Detta material har följts upp med seminarier och föreläsningar under bl a Almedalen, Skolforum och Bok- och biblioteksmässan. En läsande klass har starkt bidragit till att just läsförståelse, inte "bara" den sjunkande läsningen generellt, diskuteras i samhället och ligger högt upp på den politiska agendan.

Att regeringen den 18 augusti 2014 tilldelade Martin Widmark medaljen Illis quorum för sina läsfrämjande insatser, ser vi som ett kvitto på att vi har lyckas. Projektet kommer fortsätta att jobba för att ämnet fortsatt ska ligga högt upp på agendan.

Syfte

Syftet med projektet är att föra upp vikten av läsförståelse än mer på agendan och att bidra till bättre läsförståelse hos svenska låg-, mellan- och högstadieelever så att de får bättre möjligheter att gå ut nionde klass med fullständiga betyg samt delta i vårt demokratiska samhälle.

Vision

En läsande klass är ett partipolitiskt obundet initiativ för att

- sprida kunskap om läsförståelse och läsförståelsestrategier till alla Sveriges lärare, då läsförståelse är grunden för att ta till sig kunskap i alla ämnen
- vända den negativa trenden av minskad läsförståelse
- bidra till fördjupad demokrati och minskat utanförskap

Mål

En läsande klass ska bidra till att

- svenska elevers läsförståelse ökar markant till år 2018 i mätningar som genomförs med nationella och internationella mätmetoder*
- öka insikten om läsningens betydelse för framgång i de flesta skolämnena.

*med mätmetoder avses PIRLS, PISA och Nationella proven.

Nätverk

Den försämrade läsförståelsen och dess konsekvenser är ett brett samhällsproblem som engagerar fler aktörer än skolan. Även förlag, näringsliv, kulturinstitutioner m fl. vill bidra till att stoppa denna utveckling och stötta den hårt arbetande lärarkåren som brottas med en ökande administrativ belastning och knappa resurser.

Ämnet engagerar! Vi nyttjar befintliga arenor och nätverk med att nå ut med projektet och samarbetar med en rad aktörer. Läsrörelsen är en stor samarbetspartner. Bland annat samarbetade vi kring deras satsning *Plats för barn* på Bok- och biblioteksmässan i Göteborg 2013. Lärarfacken är viktiga aktörer. Under Almedalen 2013 och 2014 anordnade En läsande klass ett seminarium tillsammans med Skolledarförbundet, Lärarförbundet och Lärarnas riksförbund. Barnens bokklubb är en viktig aktör som bland annat deltog i arbetet med att välja lämpliga texter till projektet. Unicef stödjer projektet med en text om hur En läsande klass ligger i linje med barnkonventionen och barns rätt till utbildning, UR har producerat filmer som förklarar de olika läsförståelsestrategierna. De stora barnboks- och läromedelsförlagen är stora samarbetspartners, och representanter från Natur & Kultur, Liber, Rabén & Sjögren och BonnierCarlsen ingår i projektets styrelse. En insamlingsstiftelse bildades under 2013.

Projektet har fått en enorm respons och studiehandledningen används nu flitigt i skolor runt om i vårt land. Projektets facebook-sida har i skrivande stund över 24 000 medlemmar som flitigt diskuterar lässtrategier och utbyter tips.

Finansiering

I samarbete med Läsrörelsen har Insamlingsstiftelsen En läsande klass beviljats medel från Postkodlotteriets Kulturstiftelse. Detta har bland annat använts till de gemensamma aktiviteter En läsande klass och Läsrörelsen gjort tillsammans samt till att anställa en koordinator/webbredaktör som har jobbat med att samla in texter och rättigheter från förlag och upphovspersoner, samt bygga den hemsida som är så viktig för projektet.

Förlagen Rabén & Sjögren och BonnierCarlsen har bidragit med finansiering som täcker upp inkomstbortfall under tjänstledighet under den period som de pedagoger projektet anlitat jobbat med att skriva studieplanen.

I övrigt är projektet beroende av ideella insatser och sponsring. Exempel på detta är förlaget Liber som tillhandahållit två redaktörer och en formgivare, upphovspersoner som upplåter textutdrag utan ersättning, mm. Barnkulturhuset Junibacken finns också representerat i styrelsen samt har bidragit till projektet i form en projektledare fram till juni 2014. Från och med hösten 2014 har stiftelsen en anställd projektledare. Styrelsen jobbar nu med att få in fortsatt finansiering av kommande projekt.

Kontakt

Ulrika Wendéus
projektledare

070-441 40 65

ulrika@enlasandeklass.se